

séget nyújtottak. Először is lehetővé tették, hogy a vállalat nagy teljesítményű hídدارukkal korszerűsítse a telepi anyagmozgatását. 1970 óta a vállalat 16 db KKSZ—10 hídدارut állított üzembe. (Jelenleg 3 újabb áll szerelés alatt.) Azután az ERDÉRT ipari termeléséhez egész gépsorokat szállítottak.

A szovjet (RD—75 típusú) keretfűrészek és a fűrészüzemi egyéb gépek (ingák, szélező körfűrészek, sorozatvágók, aprítógépek és ezek szerszámainak karbantartó gépei) 1971-ben mutatkoztak be az ERDÉRT mátészalkai „szovjet” fűrészcarnokában. Az azóta eltelt nyolc év alatt a csarnok mintegy 210 ezer köbméter fűrészarut adott a vállalatnak, s ezen keresztül a népgazdaságnak.

1976-ban további két (RD—50 típusú) szovjet keretfűrész és (az előbbi felsorolásnak megfelelő) fűrészüzemi továbbfeldolgozó gépek léptek termelésbe a tuzséri „szovjet” csarnokban.

Mindezekén kívül még szovjet gyártmányú vontatók, transzportőrök, kéregzőgépek és sokoldalúan hasznosítható, négyfejes gyalugépek, valamint hengercsiszológépek egészítik ki az ERDÉRT anyagmozgatói és termelői gépparkját.

Összegezve, nem kis hálaérzettel szögezhetjük le: a Szovjetunió az elmúlt harminc év alatt nemcsak az igen nagy volumenű fenyőfaanyagával, hanem korszerű anyagmozgató és faipari gépeinek egész sorozatával segítette elő az egyre inkább komplex szerkezetű magyar szocialista fagazdálkodás teljes kibontakoztatását.

DR. SOMKUTI ELEMÉR:

A MAGYAR—SZOVJET MŰSZAKI-TUDOMÁNYOS EGYÜTTMŰKÖDÉS 30 ÉVE

Ahogy kezdődött, az ma már történelem. Alig 5 hónappal az ország felszabadulását követően, még 1945-ben, a Szovjetunióval köthettük meg első gazdasági együttműködési szerződésünket. Ezt megelőzően, még ugyanezen év tavaszán, az éhező Budapest és az ipari körzetek lakossága részére a szovjet hatóságok részéről segély formájában 18 ezer tonna kenyérgabona, 15 ezer tonna kenyér, 1700 tonna hús, 2000 tonna cukor, 900 tonna só, olaj, árpa, 250 teherautó, továbbá üzemanyag került átadásra. 1947-ig a szovjet műszaki alu-kulatok segítségével 900 km kétvágányú vasúti fővonal és több ezer, kisebb-nagyobb termelőüzem került helyreállításra.

A háborús kalandorpolitika következtében előállott nagy nemzetivagyonpusztulás következményeit az iparban, a közlekedés területén, a mezőgazdaságban, az infláció megpróbáltatásait népünk áldozatos munkájával 1949-re részben sikerült leküzdeni. A hároméves terv keretében jelentősen emelkedett az ipari termelés és az 1948. évi mezőgazdasági jó termés azt eredményezték, hogy a hároméves terv végére külkereskedelmi mérlegünk aktívummal zárulhatott. Ekkor az export értéke a nemzeti jövedelem 12%-át tette már ki.

Az 1949. évre másrészt a hidegháború nyomta rá a bélyegét. Ebben az esztendőben hívták életre a NATO katonai szövetséget, ekkor vezetett a burzsoázia általános offenzívát a baloldal ellen a nyugat-európai országokban.

Erre az esztendőre esik az embargós politika általános megvalósítása, amit az Észak-Amerikai Egyesült Államoktól egyre nagyobb gazdasági függőségbe került nyugat-európai országok amerikai követelésre felénk is alkalmazni keztek. Így azután a kedvezőtlen világgiazi helyzet, a velünk szemben alkalmazott kereskedelmi diszkriminációs politika nyugati exportunkat teljesen lehetetlené tette, arra kényszerítette a magyar külkereskedelmet, hogy a Szovjetunió és a környező népi demokratikus államokkal fennálló együttműködését a lehetőség határáig erősítse.

A szocialista országok gazdasági összefogása volt adott helyzetben az egyetlen lehetséges gazdasági védekezés a nyugat megkülönböztető kereskedelmi politikájával szemben. A szocialista országok számára döntő szerepet játszó gazdasági újjáépítés és biztonsággal tervezhető külkereskedelem-fejlesztés hasznát nem tűrő igénye vezettek el a KGST megalakulásához. A Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsának létrehozásában a szocialista országok mintegy kifejezésre juttatták azt a gondolatot is, hogy saját gazdasági fejlődésük elősegítésére szükségesnek ítélik a szoros gazdasági, műszaki-tudományos és külkereskedelmi együttműködést. A KGST megalakulásával a korábban egységesnek tekinthető világgiazi — mint láttuk, a tőkés világ mesterkedései nyomán — kettészakadt, létrejött a szocialista világgiazi. Ma már mindenki előtt ismert, hogy e kényszerű kezdet ellenére, országaink között a nemzetközi gazdasági együttműködés nem ideiglenes, nem átmeneti jelenség, hanem olyan gazdasági és politikai szükségszerűség, amely szocialista rendszerünk objektív törvényeiből fakad.

A Szovjetunióval 1967. szeptember 7-én kötött barátsági, együttműködési és kölcsönös segélynyújtási szerződés 2. cikkében az alábbiak olvashatók:

„A magas szerződő felek a kölcsönös baráti segítségnyújtás alapján és a nemzetközi szocialista munkamegosztás elveinek megfelelően, minden eszközzel fejlesztik és mélyítik kölcsönösen előnyös kétoldalú gazdasági és tudományos-műszaki együttműködésüket, emellett hozzájárulnak a gazdasági kapcsolatok és együttműködés további fejlesztéséhez a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa keretében.”

A magyar—szovjet árucseré-forgalom 20 év alatt már 50-szeresre nőtt és elérte az 1 milliárd rubel értékét. A Szovjetunióból származó behozatalnak 68%-át nyersanyagok és alapanyagok tették ki. A magyar exporton belül a gépipari termékek aránya viszont elérte az 50%-ot, holott az összes kivitelben belül csak 33%-os értékkel szerepelt.

A Szovjetunióból importált áru 30 év múltán is súlyban 14-szeresen haladja meg a magyar export súlyát, aminek nagy gazdasági jelentőségét a mai nyersanyagszegény világunkban alig lehet felbecsülni. Az 1976—80 közötti időszakban a Szovjetunió összesen 5,8 milliárd rubel értékű nyersanyagot szállít hazánkba, minden korábbi időszakot meghaladó mennyiségben. A Vinnica—Albertirsa között épülő, 750 kilovolttos távvezeték 1760 MW teljesítményű. 1976-ban írták alá a bicskei hőerőmű építésére vonatkozó szerződést. Közös beruházási program keretében épül az uszty-ilimszki cellulózkombinát, ami évi 40 ezer tonna cellulózbehozatali többletet biztosít számunkra. A kijembájevi azbesztkombinát fogja fedezni azbesztszükségletünk mintegy 90%-át. Szükséges megemlíteni a magyar—szovjet olefin-együttműködést, a számunkra rendkívül kedvező és nagy energiamegtakarítást biztosító alumínium-együttműködést.

Szovjet tervek és berendezések segítségével épült a Dunai Vasmű, a Tiszai Vegyi Kombinát, ami a hazai nitrogénműtrágya-termelés felét adja, a százhalombattai 600 MW-os hőerőmű, a jelenleg építés alatt álló, első magyar

atomerőmű Paks térségében, a házgyarak többsége, a főváros egyik büszkesége, a metró stb.

A szovjet külkereskedelmi szervek is nagy számban vásároltak magyar termékekre és hazai berendezésekre alapozott komplett üzemeket, gyárakat. Ilyenek között említjük például:

- 7 nagy fénycsőgyár,
- 41 festék- és műanyaggyár,
- 130 különféle hajó,
- 200 zöldség-, gyümölcskonzerv-termelő gépsor,
- 300 magvizsgáló laboratórium,
- 70 takarmányvizsgáló és izotóplaboratórium stb.

Mindkét fél nagy számban rendelt ezeken kívül közúti járműveket, műszereket, híradástechnikai eszközöket, különféle gépipari termékeket. Magyarország több mint 100 db, 2000 LE-s szovjet Diesel-mozdony vásárlásával korszerűsítette vasúti közlekedését, a szovjet fél 215, négyrészes magyar motorvonat importjával bővítette vasúti járműparkját. Kivitelünk 30%-a, behozatalunk 20%-a olyan szakosított termék, aminek a gyártását a KGST komplex program keretében határozták el. Magyar—szovjet relációban a gép- és berendezésexport kontingenseinek 64%-a, a szovjet relációjú importunk 46%-a szakosított termék, járművek esetében ezek értékei: 67%, ill. 59%.

Tudománypolitikánk egyik alapvető törekvése, hogy széleskörűen bekapcsolódjunk a tudományos haladás nemzetközi áramlatába, nyitottak legyünk a különböző tudományos eredmények, a haladó, az új gondolatok befogadására. Pártunk és kormányunk, joggal, a tudományos haladás nélkülözhetetlen feltételének minősíti a nemzetközi együttműködést.

A magyar—szovjet tudományos együttműködés felszabadulást követő lendületes kibontakozását nagyban elősegítette, hogy a Magyar Tanácsköztársaság vérbe fojtása után emigrációba kényszerült tudósaink jelentős része kapott otthont és nyert alkotólehetőséget a Szovjetunióban. Az 1945 után állami rangra emelt tudományos együttműködés kezdeményezésében, a hazai kutatóhálózat megteremtésében, a tudományos káderek képzésében, a tudomány-szervezés módszereinek kialakításában révükön is messzemenően támaszkodhattunk a szovjet tudósok és kutatók több évtizedes tapasztalataira.

Napjaink jellemzője, aktív részvételünk több száz tudományos szervezetben, évente több mint 20 ezer a tudományos célú külföldi út, nagyszámú a hazánkban szervezett tudományos konferencia stb. 30 év alatt a tudományos együttműködésnek — amelyben a magyar—szovjet kétoldali együttműködés mindig kiemelkedő helyet foglalt el — igen változatos formái alakultak ki:

- eredmények átadása,
- tapasztalatcsere,
- összehangolt kutatás,
- nemzetközi kutatócsoportok létrehozása.

Amíg az együttműködés kezdeti időszakában főleg a befejezett kutatási eredmények cseréje, ill. a tapasztalatcsere jellegű, kölcsönös látogatások domináltak, napjainkra mind több az olyan kutatási feladat, amit nemzetközi összetételű tudóscsoportok oldanak meg.

30 év alatt hazánk több mint 4 ezer műszaki dokumentációt kapott a Szovjetuniótól 2500 magyar dokumentáció ellenében. Ezen idő alatt, különböző szovjet egyetemeken több mint 4 ezer magyar diák szerzett oklevelet, közöttük százon felül ágazatunk területéről. A szovjet aspirantúrárt végzetek száma is

megaladja a 600 főt, akik közül ma sokan a tudományok doktorai, ill. az MTA tagjai, a magyar tudományos közélet vezető egyéniségei.

Szakközvéleményünk tájékoztatására szükségesnek tartjuk megemlíteni, hogy bár a század eleji hivatalos magyar erdőgazdálkodás és főleg erdőművelés a német tudományos emlékről táplálkozott, Róth Gyula G. F. Morozovval személyes levelezésben állott, 1908-ban pedig az orosz módszer bevezetését javasolta a hazai talajvíz-megfigyelések kiépítésére. Dr. Fehér Dániel 1923-ban a soproni botanikus kert növényanyagának fejlesztésére magcsere-együtműködést kezdeményezett szovjet erdészeti intézetekkel.

Az ellenforradalmi időszak „vörösellenes” légkörében feltűnő esemény lehetett, hogy 1926-ban Sopronba látogatott a szovjet talajtan professzora, egyben világhírű tudósa, Glinka. Nem a kor szellemét tükrözte a soproni Bánya- és Erdőmérnöki Főiskola szovjet felsőoktatási intézményekkel és tudományos intézetekkel 1927-ben folyóiratcserét kezdeményező lépése sem. A moszkvai Timirjázev Akadémiával, a leningrádi Kirov Akadémiával kialakított folyóiratcserére egészen 1940-ig folytatódtott. Nem véletlen ezek után, hogy az Erdészeti Lapok 1932. évi lapszámának 891. p. az olvasható, hogy: „ajánlatos volna megtanulni az orosz nyelvet, mert előbb vagy utóbb erre nagy szükség lesz”. Kevesen lehettek akkor, akik ennek a jövőbe látó előrejelzésnek nagyobb jelentőséget tulajdonítottak volna.

Az Erdészeti Lapok 1935. évfolyamának 4. és 5. füzetében dr. Magyar Pál „Növényzsociológia és az erdőművelés” c. munkája kidolgozásakor Morozov és a finn A. K. Cajander, az erdőtipológia megalapítói munkásságát vette alapul.

Már a II. világháború vihar előtti csendje feszült a levegőben, amikor 1938-ban A. V. Tyurin professor, ismert szovjet erdőművelő, tankönyvét megküldötte Roth professzornak.

E néhány kiragadott példa is elegendő annak jellemzésére, hogy a hazai erdészeti tudományos „közvélemény” előtt, ha ez akkor közkinccsé nem is válhatott, de ismertek voltak a szovjet tudósok eredményei, nagyszerű felfedezései.

A mai magyar—szovjet erdészeti műszaki-tudományos együttműködés jellemzése olyan sokrétű és annyira gazdag eseményekben, hogy annak jellemzésére egyetlen cikk keretében nem lehet vállalkozni. Elegendő talán annyit megemlíteni, hogy a KGST keretében folyó erdészeti és faipari műszaki-tudományos együttműködés 1956 óta zavartalanul folyik. A komplex program keretében kiemelt kutatási feladat a faanyagok komplex hasznosítása című téma. Hazánk faellátási gondjainak megoldásában legnagyobb támaszunk a Szovjetunió. Mind több az olyan gép és berendezés vállalatainknál, amit a baráti országokból, többek között szovjet földről importálunk.

A mintegy 35,5 millió km²-t kitevő szocialista világrendszer részeként, közösen kiharcolt eredményeink megsokszorozásának reményében, bizakodással tekintünk az ezredforduló elé.